

Yttrande över Äldrepolitik för framtiden. 100 steg till trygghet och utveckling med en åldrande befolkning (SOU 2003:91)**1 FÖRSLAG TILL BESLUT**

Kulturnämnden föreslås besluta

att yttra sig över remissen Äldrepolitik för framtiden. 100 steg till trygghet och utveckling med en åldrande befolkning, enligt förslagsskrivelse.

2 ÄRENDET

Kulturnämnden har lämnats möjlighet att avge yttrande över slutbetänkandet Äldrepolitik för framtiden. 100 steg till trygghet och utveckling med en åldrande befolkning (SOU 2003:91). Kulturförvaltningen överlämnar följande förslag till yttrande i vilket förvaltningen av naturliga skäl koncentrerat sig på de avsnitt som berör eller tangerar kulturnämndens ansvarsområden. En sammanfattning av slutbetänkandet bifogas. (Bil 1). Materialet i sin helhet återfinns på regeringens hemsida www.regeringe.se.

3 SLUTBETÄNKANDET

I oktober 2003 överlämnade den parlamentariska äldreberedningen SENIOR 2005 slutbetänkandet Äldrepolitik för framtiden. 100 steg till trygghet och utveckling för en åldrande befolkning till regeringen. Beredningen har haft i uppdrag att skapa förutsättningar för en långsiktig utveckling av äldrepolitiken. I enlighet med de direktiv som regeringen givit beredningen har arbetet

Bilagor

1. Sammanfattning av slutbetänkandet
2. Förslagsskrivelse

2004-05-28

utgått från de förändrade krav som ställs på samhället när både antalet och andelen äldre i befolkningen ökar.

I direktiven har regeringen skrivit att beredningens analyser och förslag ska utformas med tanke på de äldres situation i samhället från år 2005 och framåt. Beredningen har tolkat detta som att den ska lämna förslag som avser förhållanden för de personer som år 2005 och tiden därefter själva anser sig vara "äldre". Analyserna och slutsatserna i förslaget avser i första hand personer födda fram till mitten av 1950-talet och avser deras fortsatta situation som äldre under åtminstone 2010- och 2020-talen.

Enligt betänkandet är det viktigt att ta fasta på att samhället omfattar flera generationer med stora möjligheter till individuell utveckling. Därför bör livsförloppsprospektivet uppmärksammas i större omfattning i analyser och beslut om äldre. Samhällets ålderstrappor och åldersnormer bör rivras för att ersättas med nya normer. Det behövs en ram för samordnade politiska insatser för att möjliggöra integrering av människors möjligheter och inflytande, delaktighet och aktivitet inom de olika politiska områden som berörs.

För att förverkliga framtidsbilden i slutbetänkandet krävs, enligt beredningen, fem nycklar för framtiden: riv ålderstrappan och forma flexibla livsmönster, bryt åldersbarriärer, planera för ett aktivt åldrande, stärk sammanhållning och ansvarstagande över generationsgränser samt tydliggör och säkerställ det offentliga åtagandet för vård och omsorg av äldre människor.

De åtgärder som föreslås i slutbetänkandet är främst inriktade på att förbättra förutsättningarna för den utveckling beredningen vill se på lite längre sikt och handlar bland annat om att starta processer av olika slag samt att initiera och förstärka forskningen inom olika områden. De steg som föreslås är numrerade från 1 till 100 men detta skall inte tolkas som någon rangordning av förslagen.

Kulturförvaltningen presenterar i det följande ett koncentrat av de förslag som, enligt förvaltningens uppfattning, tangerar och berör kulturnämndens ansvarsområden.

3.1 Öka och ta tillvara äldre människors engagemang i politiska beslutsprocesser, kulturliv och social ekonomi.

Frågor om äldre människors inflytande och delaktighet måste bli självklara delar av det statliga arbetet med att utveckla medborgarnas inflytande och delaktighet i kulturliv och social ekonomi, skriver beredningen. Behov av förändringar av regelverken för föreningsstöd bör övervägas, liksom hur forskning och kunskapsutbyte kan främjas när det gäller delaktighet, infly-

2004-05-28

tande, kultur och hälsa utifrån äldre människors egna intressen och förutsättningar att vara aktiva.

Inflytande och delaktighet i det regionala och kommunala arbetet måste i större utsträckning också omfatta personer över 65 år och äldre.

Äldre människors delaktighet i kultur- och fritidsaktiviteter bör utvecklas och överskrida sektorsgränser som lätt begränsar perspektivet. Beredningen anser det viktigt att bibliotekens uppsökande verksamhet kan fortsätta.

Socioekonomiska skillnader måste uppmärksammas, liksom genusaspekter och möjlighet för äldre invandrare att vara delaktiga. Beredningen vill skapa medvetenhet bland politiskt ansvariga på alla nivåer om att en åldrande befolkning också innebär såväl nya utmaningar som nya möjligheter inom kultur- och fritidssektorn.

Forskning om äldre människors användning av sin fria tid bör stärkas och kunskaper om åldrande och äldre människor spridas i utbildningar inom kultur- och fritidssektorn. Likaså bör möjligheter till frivilligt arbete uppmärksammas.

Stat, landsting och kommuner bör så snart som möjligt vidta åtgärder som leder till att lokaler som allmänheten har tillträde till är tillgängliga för personer med funktionshinder senast år 2010. Detta mål ingår redan i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och flera myndigheter arbetar för att främja insatser inom området.

3.2 Möjliggör ett aktivt åldrande för människor som behöver vård och omsorg.

Äldreberedningen föreslår att det lokala folkhälsoarbetet och likaså de lokala kultur- och fritidsaktiviteterna utvecklas för personer med behov av vård och omsorg. Genom insatser från olika aktörer på lokal nivå kan hälsa och livskvalitet förbättras för denna målgrupp. Viktiga lokala aktörer är bland annat kommunen, pensionärs- och handikapporganisationer, idrottsrörelsen och andra frivilligorganisationer. Inte minst, anser beredningen, bör möjligheterna att mobilisera resurser och aktörer i lokalsamhället utvecklas när det gäller kultur- och fritidsaktiviteter för människor som behöver vård och omsorg.

Kunskaper från detta arbete bör samlas in på nationell nivå och förmedlas till kommuner och andra berörda aktörer.

Beredningen föreslår, i anslutning till dessa förslag, att personalens kompetens ökas när det gäller frågor som berör olika aktiviteter utifrån individens behov och intressen.

2004-05-28

3.3 Öka möjligheterna till möten över generationsgränserna.

Beredningen poängterar att mötesplatser i det offentliga rummet för människor i olika åldrar måste bli flera och här har beredningen pekat på att lokala aktörer har en nyckelroll. Formerna för stödet till föreningslivet bör ses över i detta sammanhang så att inte ålderuppdelningen i olika aktiviteter förstärks ytterligare.

Statens Kulturråd bör få i uppdrag att föreslå hur möten över generationsgränserna kan befrämjas inom kulturlivet. Det innebär bland annat utveckling av metoder inom ramen för de verksamheter som finns inom kulturlivet för barn och ungdomar.

Många av de föreställningar om ålder och åldrande i samhället formas och förs vidare i kulturen, som därför borde kunna ha en nyckelroll för att problematisera åldersuppdelningen i dagens Sverige och slå broar mellan människor i olika generationer.

Beredningen avslutar det här området och föreslår att forskning och erfarenhetsutbyte när det gäller möjligheterna till möten över generationsgränserna bör stärkas bland annat inom arbetsliv, kulturliv, skola och lokalsamhälle. Frågor om detta bör ställas i de större mätningar som görs i Sverige till exempel av SCB och SOM-institutet i Göteborg.

4 KULTURFÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Kulturförvaltningen instämmer med den parlamentariska äldreberedningen SENIOR 2005, att äldre människors möjlighet till aktivitet, delaktighet och inflytande inte bara är önskvärd ur individens perspektiv utan också nödvändig i ett samhälle med ökat antal äldre. För att denna framtidsbild skall bli verklighet är det nödvändigt att som slutbetänkandet uttrycker det: riva ålderstrappan och forma flexibla livsmönster, bryta åldersbarriärer, planera för ett aktivt åldrande, stärka ömsesidighet och ansvarstagande över generationsgränser samt tydliggöra och säkerställa det offentliga åtagandet för vård och omsorg av äldre människor. Det är angeläget att riksdagen, myndigheter, kommuner och regionala organ med flera är beredda att vidta olika åtgärder för att underlätta genomförandet av framtidsbilden med aktiva och delaktiga äldre.

Förvaltningen anser det angeläget att aktörer inom kulturlivet, måste beakta personer i alla åldrar vid en samlad bedömning av hur resurserna skall prioriteras samt vid studier av kulturvanor och kulturintressen.

2004-05-28

Vi instämmer helt i att kulturupplevelser och deltagande i kulturverksamheter har en viktig roll i det samlade förebyggande hälsoarbetet och att detta arbete måste utvecklas. Förvaltningen är också av den mening att bibliotekens uppsökande arbete bör drivas vidare även om det i första hand är en primärkommunal uppgift att bevaka. Vi håller helt med om att det är angeläget att utveckla metoder och arbetsformer för att ta tillvara kulturlivets möjligheter till möten över generationsgränser och en fördjupad syn på ålder och generationstillhörighet.

Förvaltningen vill dock tillägga att de kulturpolitiska prioriteringarna både på statlig, regional- och kommunal nivå till övervägande del för närvarande är inriktade på att tillgodose barn och ungdomars behov av kultur. Detta förhållande utgör en komplikation när det gäller fördelning av kulturens resurser över generationsgränserna och dessutom i en ekonomi där satsningar på kultur oftast fått stå tillbaka för andra ändamål.

Hans Ullström